

Osnovna šola Hudinja CELJE

MLADOSTNIKI IN KAJENJE

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji:

Radovan Prijić

Vid Vengust

Tadej Žurič

Mentorica:

Maruša Zorko, prof. RP

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

marec, 2011

Osnovna šola Hudinja CELJE

MLADOSTNIKI IN KAJENJE

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji:

Radovan Prijić

Vid Vengust

Tadej Žurič

Mentorica:

Maruša Zorko, prof. RP

Lektorica:

Jasmina Jakopič, prof. slov.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

marec, 2011

KAZALO

1	UVOD	5
1.1	TEORETSKE ZASNOVE	6
1.1.1	KDO SO MLADOSTNIKI?	6
1.1.2	KAJENJE IN MLADOSTNIKI	6
1.1.2.1	POMEMBNOST PREPREČEVANJA ZAČETKA KAJENJA IN ZMANJŠEVANJA RABE TOBAKA MED MLADOSTNIKI	6
1.1.3	SESTAVINE CIGARET	8
1.1.4	CIGARETE IN FIZIČNE POSLEDICE	10
1.1.5	ZAKONODAJA - ZAKON O OMEJEVANJU UPORABE TOBAČNIH IZDELKOV (ZOUTI)	14
1.1.5.1	NEKAJ ZANIMIVIH ZAKONOV V SLOVENIJI	14
1.1.5.2	OMEJEVANJE KAJENJA NA DOLOČENIH MESTIH	16
1.1.5.3	NAD IZVAJANJEM ZAKONA BDIJO TRI INŠPEKCIJSKE SLUŽBE, PODREJENE USTREZNIM MINISTRSTVOM	16
1.1.6	PROTIKADILSKI UKREPI IZVEN SLOVENIJE	17
1.2	OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	20
1.3	HIPOTEZE	21
1.4	OPIS RAZISKOVALNIH METOD	22
1.4.1	METODA ANKETIRANJA	22
1.4.2	METODA OBDELAVE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA	22
2	OSREDNJI DEL NALOGE	23
2.1	REZULTATI IN INTERPRETACIJA	23
2.1.1	ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	23
3	DISKUSIJA	31
4	ZAKLJUČEK	34
5	LITERATURA IN VIRI	36
5.1	SPLETNI NASLOVI	36
6	PRILOGA	37

POVZETEK

V raziskovalni nalogi z naslovom Mladostniki in kajenje smo raziskali, ali na kajenje mladostnikov vpliva kajenje njihovih staršev, kako mladostniki sprejemajo kajenje njihovih partnerjev, zakaj se nekadilci niso odločili za kajenje, ali so razlike v učnem uspehu kadilcev in nekadilcev ter kakšna je dostopnost mladih do tobaka, glede na to, da je mladim do 15. leta starosti prodaja tobaka z zakonodajo prepovedana.

Z anketnim vprašalnikom smo ugotovili, da so med mladostniki večinoma kadilci tisti, katerih starši kadijo. Ugotovili smo tudi, da je mladostnikom vseeno ali pa jih moti, če kadijo njihovi partnerji. Sklepamo lahko torej, da kajenje med mladostniki vendarle ni več tako popularno. Pravilno smo predpostavili, da imajo mladostniki kadilci slabši učni uspeh kot mladostniki nekadilci, in sicer je v povprečju za eno oceno nižji. Raziskava je pokazala, da mladostniki ne sežejo po cigaretah zaradi zdravja. Tak rezultat pove, da se mladina vedno bolj zaveda, da je kajenje res škodljivo. Najhujše pa je, da lahko mladostniki brez večjih težav kupijo cigarete. Menimo, da bi moral biti nadzor nad prodajo dosti bolj kontroliran. Ugotovili pa smo tudi, da večina mladostnikov kadilcev o prenehanju kajenja ne razmišlja, saj jim kajenje pomaga pri stresu ali pa menijo, da jim cigarete ne škodujejo.

1 UVOD

V Sloveniji imamo kar nekaj preventivnih akcij proti kajenju, ki jih izvajajo tako državne institucije kakor tudi nevladne organizacije.

Med mladimi lahko opazimo zmanjšanje števila kadilcev. Od leta 1995 do 2003 se je odstotek kadilcev med mladimi večal, med letoma 2003 in 2007 pa se je zmanjšal.

Na upad je verjetno vplivalo omejevanje kajenja na javnih mestih, prepoved oglaševanja tobaka in prepoved, da tobačna industrija sponzorira prireditve.

K upadu pa je najbrž pripomoglo tudi uvajanje izobraževanja mladih v okviru šolskega programa v osnovnih šolah (program Spodbujajmo nekajenje, ki poteka od tretjega ali četrtega razreda pa do konca OŠ).

V Sloveniji potekajo tudi različne preventivne akcije, ki bi jih naj vodili mladi. Ena takih je akcija O2 za vsakega, ki je potekala pod okriljem mladinskega združenja Brez izgovora (No Excuse) in je povezana z akcijo Evropske unije HELP, za življenje brez tobaka. Aktivnosti izvaja tudi društvo Mladi in tobak ter druge nevladne organizacije. ¹

Kljub vsemu pa se še vedno postavlja vprašanje ali je teh preventivnih aktivnosti dovolj in ali so tudi zares uspešne, kar pa je težko oceniti, saj je odločitev še vedno samo mladostnikova.

1.1 TEORETSKE ZASNOVE

1.1.1 KDO SO MLADOSTNIKI?

Obdobje mladostništva lahko umestimo med 10. in 12. leto (konec otroštva) ter 22. in 24. leto starosti (začetek zgodnje odraslosti). Svetovna zdravstvena organizacija opredeljuje kot mladostnika oziroma mladostnico fanta ali dekle v starosti od 10. do 19. leta. Ta starostna skupina v Sloveniji predstavlja približno 10 odstotkov prebivalstva. Mladostniško obdobje se zaradi mladostnikovega razvoja in drugih posebnosti deli na tri podobdobja:

- zgodnje mladostništvo (približno do 14. leta),
- srednje mladostništvo (približno do 17. ali 18. leta),
- pozno mladostništvo (približno do 22. ali 24. leta).²

1.1.2 KAJENJE IN MLADOSTNIKI

Prvo cigareto otrok prižge iz radovednosti. Zanima ga, kaj je pri kajenju tako prijetnega, da odrasli tako pogosto posegajo po cigaretah. Največ ljudi začne kaditi v najstniških letih. Mnogi mladi kadilci vedo, da je kajenje škodljivo, vendar počno to še naprej. Zlepa jim ne gre do živega, če jim govorimo o zmanjšani telesni zmogljivosti, o bronhitisu, raku, boleznih ožilja in drugih posledicah kajenja, ki jih bodo začele pestiti čez deset, petnajst ali dvajset let. Te posledice so mladim kadilcem časovno tako odmaknjene, da jih ne pretresejo in odvrnejo od kajenja.³

1.1.2.1 POMEMBNOST PREPREČEVANJA ZAČETKA KAJENJA IN ZMANJŠEVANJA RABE TOBAKA MED MLADOSTNIKI

Najboljši način, da zaščitimo zdravje posameznika pa tudi zdravje populacije pred škodljivimi učinki tobaka, je, da preprečimo začetek kajenja, dosežemo opustitev kajenja in vzdržnost oziroma abstinenco od tobaka ter preprečimo vnovičen začetek kajenja po poskusu opustitve in izpostavljenost tobačnemu dimu.

Poznejši odrasli redni kadilci skorajda vedno začnejo kaditi v obdobju adolescence in sicer v 80–90 % primerov. Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) med adolescente uvršča posameznike med desetim in devetnajstim letom starosti, v slovenskem jeziku jih imenujemo mladostniki.

Kadilsko vedenje se torej ponavadi vzpostavi med adolescenco, in rečemo lahko, da so do devetnajstega leta starosti začeli kaditi skorajda vsi, ki bodo kadili tudi kot odrasli.

Približno tretjina do polovica tistih, ki eksperimentirajo s tobakom, napreduje do rednega kajenja. Domnevamo torej lahko tudi, da večina mladostnikov ne bi nikoli začela uporabljati tobaka, če ne bi začeli kaditi do konca adolescence.

Starost ob začetku kajenja je pomemben kazalnik poznejših kadilskih navad. Mlajši ko je posameznik ob začetku kajenja, večja je verjetnost, da bo v odrasli dobi redno kadil, da bo razvil dolgoročno zasvojenost z nikotinom, da bo kadil več let in da bo težji kadilec, obenem pa bo verjetnost, da bo kajenje opustil, v primerjavi s tistimi, ki začnejo kaditi pozneje, manjša.

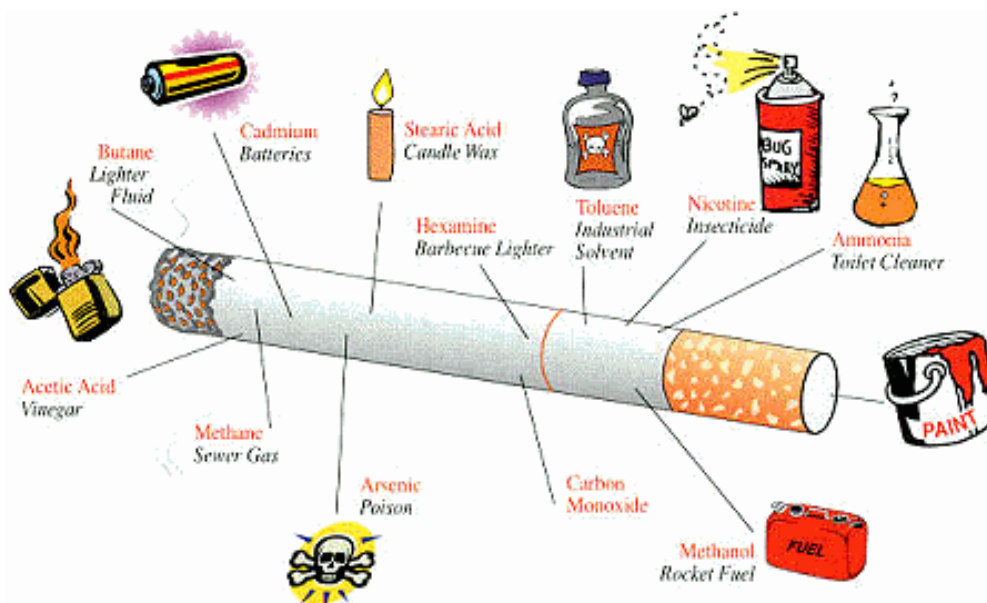
Številni mladostniki, ki kadijo, so že zasvojeni z nikotinom, zasvojenost pa izkusijo podobno kot odrasli kadilci. Večina jih želi opustiti kajenje in pogosto je za njimi že nekaj neuspešnih poizkusov opuščanja kajenja, vendar jih je kljub temu težko pritegniti v programe za opuščanje kajenja, ko pa se za tak program odločijo, jih je prav tako težko zadržati. Uspešnost takih programov je majhna.

Vsa navedena dejstva govorijo o tem, kako pomembno je preprečevanje začetka kajenja in zmanjševanja njegovega obsega med mladostniki.

Opuščanje kajenja pri mladostnikih je pogosto neuspešno, zato je preprečevanje začetka in nadaljnega eksperimentiranja s kajenjem toliko pomembnejše. Pomembno pa je tudi, da mladostniku ponudimo pomoč pri opuščanju kajenja, in sicer predvsem v obdobju, ko mladostnik, ki kadi, še ni vzpostavil rednih kadilskih navad in je zasvojenost manjša ali pa je morda še ni. ⁴

1.1.3 SESTAVINE CIGARET

V tobačnem dimu je več tisoč različnih kemičnih spojin v plinastem stanju, tekočem stanju ali pa v obliki mikroskopskih delcev. Najpomembnejši in eden najnevarnejših je nikotin. Poleg tega so v cigaretnem dimu še katran, aldehidi, ogljikov monoksid, ketoni, piridini, fenoli, amoniak, metanol, žveplov dioksid in še mnogi drugi. ⁵

Slika 1: Sestavine cigaret Slika1

NIKOTIN

Nikotin je gotovo najpomembnejši in najbolj škodljiv del cigaret in tobačnih izdelkov nasploh. Nikotin spada med hujše živčne strupe, njegove učinke lahko celo primerjamo z učinki tako hudega strupa, kot je cianid. Nikotin se razen v cigaretah uporablja še kot poljedelski insekticid in v veterinarski medicini kot zunanji paraziticid. Nikotin, ki s kajenjem prehaja v kri, deluje bolj ali manj izrazito na najrazličnejše telesne organe. Nekatere teh je zelo lahko ugotoviti, npr. temperatura kože se pri kajenju že ene same cigarete zaradi skrčitve kožnih žil zmanjša iz normalnih 35⁰ C na samo 30⁰ C ali celo manj. Še preprostejše lahko opazimo delovanje nikotina na število srčnih utripov, ki se med kajenjem in po njem poveča. Akutni učinki zastrupitve z nikotinom so bruhanje, glavobol, vrtoglavica, bledica, tresenje rok, izkašljevanje sluzastega izmečka in splošna oslabelelost organizma. Pri hudih

zastrupitvah nastopi smrt zaradi ohromitve možganskega centra za dihanje in bitje srca. Posledice kronične zastrupitve z nikotinom se kažejo še posebej pri dolgoletnih kadilcih. Ti znaki so bolezenske spremembe na žilah in srcu, izguba apetita z motnjami v prebavi, povečano izločanje kisline želodčnega soka, čiri na želodcu in dvanajsterniku, boleče motnje ob menstruaciji pri ženskah, posledična sterilnost ali spontani splavi pri kadilkah, pri moških pa se lahko pojavi impotenca. Kronični kadilci trpe za nespečnostjo, zmanjšuje se jim ostrina vida, težko razpoznavajo barve, pri nekaterih se pojavi celo nikotinska slepota. Količina nikotina v cigaretah se giblje od 0,5 do 2 miligramov v eni cigareti, v nekaterih pa celo več. ⁵

KATRAN

Nekatere škodljive snovi v tobakovem dimu vsebuje tudi kondenzat dima ali tobakov katran. Pri cigaretah s filtrom se njegova količina giblje med 15 in 25 miligrami v eni cigareti. Pri kajenju 10 cigaret na dan se ga v 10 letih na sluznico grla, sapnika in bronhijev prilepi okrog 1 kilogram. Del se ga sicer izloči, s za kadilce značilnim kašljanjem. Sluzasti izloček pri takem kašljanju imenujemo kadilski katar. Drugi del katrana pa ostane predvsem v pljučih, kar močno povečuje možnost za nastanek pljučnega raka. ⁵

OGLENIKOV MONOKSID

Z kajenjem kadilci vdihujejo tudi ogljikov monoksid, plin brez vonja in barve, ki nastaja pri izgorevanju tobaka in cigaretnega papirja. V vdihanem cigaretne dimu ga je 3 do 5 odstotkov. Njegova koncentracija se spreminja s temperaturo, pri kateri cigareta gori in s poroznostjo cigaretnega papirja. Njegova količina narašča proti koncu kajenja cigarete. Kadilci ga ne izdihujejo, ker skozi pljuča zelo hitro vstopa v kri in se veže na prenašalce kisika v krvi, ki je hemoglobin. Izpodriva kisik v krvi, saj je sposobnost ogljikovega dioksida za spajanje s hemoglobinom več kot 300-krat večja kot pri kisiku. Zato pride pri hudem kajenju do pomankanja kisika v tkivih in organih. Ta plin je verjetno tudi udeležen pri okvarah nerojenih otrok kadilcev. ⁵

1.1.4 CIGARETE IN FIZIČNE POSLEDICE

Kajenje je eden izmed številnih vzrokov za smrtnost, gotovo pa je največji izmed tistih, ki se jih da preprečiti. Vsak dan v povprečju umre več tisoč ljudi prav zaradi kajenja in njegovih posledic. Kajenje tako pomori več ljudi kot najhujše epidemije.

Kajenje ne povzroča samo smradu obleke, rumenih zob in obupnega zadaha ampak še veliko drugih, bolj pomembnih bolezni.

Kajenje vpliva na 17 vrst raka, med njimi je najznačilnejši pljučni rak. Poleg tega pa so pomembni še rak na grlu, žrelu, ustni votlini, požiralniku, trebušni slinavki, želodcu, ledvicah in sečnem mehurju.

Kajenje povzroča tudi kronični kašelj, vnetje bronhijev in druge pljučne bolezni. Med drugim vpliva tudi na že značilne bolezni kot so astma, napadi angine, vročica, mrzlica in druge.

Vdihavanje tobakovega dima je pomembno tudi za srce in ožilje, saj je nikotin eden glavnih vzrokov za srčni infarkt, poleg tega pa sam tobačni dim zožuje srčno arterijo in tudi drugače škodi srčnim venam in arterijam.

Kajenje poleg srčnih žil ogroža tudi ostale žile in pospešuje zaapnevanje žil, kar povzroča slabo prekrvavljenost nog. Tako nekateri kadilci po 40. letu starosti opazijo, da jih vsake toliko časa začne boleti v mečih. Tako se morajo med hojo večkrat ustavljati, dokler bolečina, ki je podobna krču, ne popusti. Ta bolezen napreduje, če kadilec ne preneha kaditi. Tako da v daljšem času pride do stanja, ko se nekatere žile v mečih popolnoma zapro in je treba prizadeto nogo operativno odrezati.

Nikotin je zelo škodljiv tudi prebavnim organom, saj kajenje poruši ravnotežje kislin v želodcu, posledica je čir na želodcu. To bolezen je možno uspešno ozdraviti, vendar le, če bolnik popolnoma opusti kajenje.

V zadnjem času vedno bolj poudarjajo tudi vpliv kajenja na novorojenčke, saj so dojenčki, katerih mama je med nosečnostjo kadila, v povprečju dosti lažji, prav tako pa kajenje v času nosečnosti povečuje možnost rojevanja slabše razvitih otrok.

Vpliv ima tudi na ženske. Zmanjša se jim plodnost, poleg tega pa kadilke v povprečju večkrat splavijo kot nekadilke. Gotovo je, da med nosečnostjo kadita cigareto vselej dva.

O kajenju je tudi znano, da kadilec, ki pokadi 10-20 cigaret dnevno, v povprečju živi 5 let manj kot nekadilec.

Ena pomembnejših posledic kajenja je tudi pasivno kajenje, ki pa ne prizadene kadilcev. Kadilčev organizem se ponavadi že nekako privadi na strupene snovi, organizem nekadilca pa na te snovi ni navajen in tako kadilec nekadilcu škodi. Ugotovili so namreč, da nekadilec ob kadilcu, ki pokadi na dan dve škatli cigaret, inhalira isto količino tobakovega dima, kot če bi sam pokadil tri cigarete. Zaradi pasivnega kajenja je tako nekadilec izpostavljen enakim nevarnostim in boleznim kot kadilec, še posebno v primeru, da nekadilec živi oziroma dela v prostoru, kjer je več kadilcev, ki tam tudi kadijo. Kot pasivni kadilci so posebej ogroženi astmatiki, srčni bolniki in drugi občutljivi ljudje. ⁵

Dve glavni posledici kajenja pa sta prav gotovo **pljučni rak** in **kronični bronhitis**.

PLJUČNI RAK

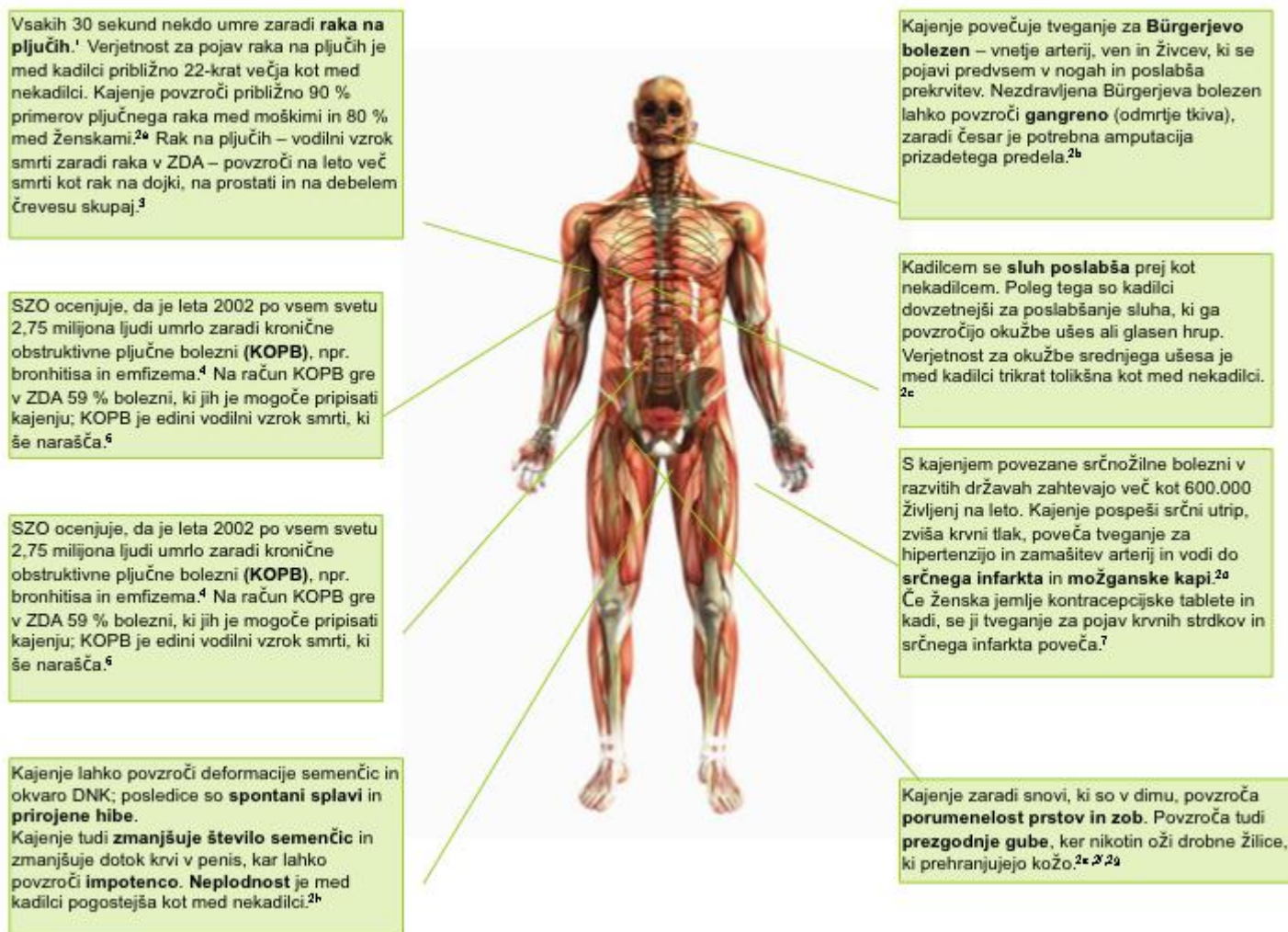
Statistike kažejo, da število obolelih s pljučnim rakom še vedno strmo narašča, ne samo v Sloveniji ampak po celem svetu. Možnosti, da kadilec oboli za pljučnim rakom, so odvisne od števila pokajenih cigaret na dan. Povprečen kadilec tvega približno 10x več kot nekadilec, da dobi pljučnega raka. Strastni kadilec, ki pokadi več škatlic cigaret dnevno, pa celo 20x več tvega. Možnosti, da kadilec zboli za pljučnim rakom, se še bolj povečajo glede na število kadilskih let. Namreč, če podvojimo leta kajenja od 10 na 20, se nevarnost pljučnega raka poveča za 16x. Raziskave so pokazale, da so v tobakovem dimu rakotvorne snovi, kar so dokazali tudi z različnimi poskusi. Samo če prenehamo kaditi, lahko delno zmanjšamo nevarnost pljučnega raka. ⁵

KRONIČNI BRONHITIS

Kronični bronhitis je v vseh državah na svetu najpogostejša kronična pljučna bolezen. Nanjo vpliva veliko stvari, med glavne pa prav gotovo sodi kajenje. V starejši življenjski dobi je že skoraj vsakodnevna bolezen, ki jo razpoznavamo po večletnem stalnem kašlju in sluzavem ter včasih gnojnem izmečku.

Nastanek kroničnega bronhitisa temelji na tem, da pljuča ostanejo takorekoč brez moči pred škodljivimi vplivi iz okolja. To pa je predvsem zrak, ki vseskozi prihaja v pljuča, s seboj pa prinese razne pline in fizikalne delce, ki tako pridejo v stik s pljučnimi mehurčki. Vendar, glede na to, da je onesnaženost zraka dokaj majhna, se to pri navadnih ljudeh, nekadilcih, ne pozna. Pri kadilcih pa se ne pozna onesnaženost našega zraka, pač pa njihovo inhaliranje tobačnega dima, saj je v tobačnem dimu več kot 100 milijonkrat več škodljivih snovi in delcev kot jih je bilo v zraku ob hudi katastrofi onesnaženja zraka v Londonu. Takrat je umrlo kar 4000 ljudi, kadilci pa te strupe vdihujejo dan za dnem. ⁵

Kajenje torej za seboj pusti hude posledice, vendar pa vse le ni tako črno. Dokazali so namreč, da organizem po prenehanju kajenja sam začne popravljati nastalo škodo. Okrevanje je vidno nekje 5 let po prenehanju kajenja. Po približno 15 letih pa je umrljivost bivših kadilcev enaka umrljivosti nekadilcev.⁵

Slika 2: Učinki kajenja na telo Slika1

1.1.5 ZAKONODAJA - ZAKON O OMEJEVANJU UPORABE TOBAČNIH IZDELKOV (ZOUTI)

Ker raziskave kažejo, da poznejši odrasli redni kadilci skorajda vedno začnejo kaditi v obdobju adolescence, je zelo pomembno, da se obstoječa zakonodaja, ki prepoveduje dostop mladoletnikom do cigaret, strogo izvaja.

Na podlagi 153. člena poslovnika državnega zbora je Državni zbor Republike Slovenije na seji dne 26. februarja 2003 potrdil uradno prečiščeno besedilo zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov, ki obsega:

- zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov – ZOUTI (Uradni list RS, št. 57/96 z dne 19. 10. 1996) in
- zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov – ZOUTI-A. ⁶

1.1.5.1 NEKAJ ZANIMIVIH ZAKONOV V SLOVENIJI

1. člen

Ta zakon določa ukrepe za omejevanje uporabe tobačnih izdelkov in ukrepe za preprečevanje njihovih škodljivih vplivov na zdravje.

8. člen

Prepovedana je izdelava in prodaja cigaret, ki na škatlici oziroma drugi embalaži nimajo na vidnem mestu natisnjene podatka o tem, koliko miligramov katrana in nikotina vsebuje posamezna cigareta.

Podatek iz prejšnjega odstavka tega člena mora biti natisnjen v barvi, ki se razlikuje od podlage, v črkah; ki so velike najmanj 2 mm, tisk pa mora biti širok najmanj 0,3 mm. Opozorila iz 9. člena morajo biti natisnjena v barvi, ki se razlikuje od podlage, v črkah, ki so velike najmanj 5 mm, tisk pa mora biti širok najmanj 0,4 mm.

9. člen

Prepovedana je izdelava in prodaja tobačnih izdelkov, ki na embalaži nimajo v slovenskem jeziku natisnjene opozorila z naslednjo vsebino: "Minister za zdravstvo opozarja: Kajenje je zdravju škodljivo". Prepovedana je izdelava in prodaja tobačnih izdelkov, ki na embalaži poleg opozorila iz prejšnjega odstavka nimajo v slovenskem jeziku natisnjene še enega od naslednjih opozoril:

Minister za zdravstvo opozarja:

- kajenje skrajšuje življenje;
- kajenje ubija;
- kajenje povzroča raka na pljučih;
- kajenje je najpogostejši vzrok srčnih smrti;
- kajenje povzroča bolezni srca.

14. člen

Prepovedana je **prodaja tobačnih izdelkov osebam, mlajšim od 15 let.** Prepovedana je prodaja tobačnih izdelkov iz avtomatskih naprav. Prepovedana je prodaja posameznih cigaret oziroma drugih tobačnih izdelkov izven izvirne embalaže proizvajalca.

22. člen

Z denarno kaznijo 5.000 tolarjev, ki se izterja takoj na kraju prekrška, se kaznuje posameznik:

1. če kadi v javnem prostoru, kjer je kajenje prepovedano (15. člen);
2. če kadi v slaščičarnah in mlečnih restavracijah (drugi odstavek 16. člena);
3. če kadi v delovnih prostorih, kjer to ni dovoljeno (prvi odstavek 17. člena);
4. če kadi v prostorih državnih organov, ki so namenjeni stikom s strankami (drugi odstavek 17. člena).

Denarno kazen iz 1. in 2. točke prejšnjega odstavka izterja zdravstveni inšpektor, denarno kazen iz 3. in 4. točke prejšnjega odstavka pa inšpektor dela. ⁷

1.1.5.2 OMEJEVANJE KAJENJA NA DOLOČENIH MESTIH

- Prepovedano je kaditi v zdravstvenih ustanovah: v ambulantah, bolnišnicah, rehabilitacijskih središčih centrih, zdraviliščih ; vključno z administrativnimi prostori teh ustanov.
- Prepovedano je kaditi v vseh uradih, ki so neposredno ali posredno povezani z vladnimi ustanovami.
- Prepovedano je kaditi v vseh javnih prevoznih sredstvih, v celoti v avtobusih in letalih, na vlakih pa samo v oddelku, ki je namenjen nekadilcem.
- Prepovedano je kaditi na šolah vseh stopenj.
- Kajenje ni dovoljeno na hodnikih, v čakalnicah, v prostorih in na mestih, kjer se sicer zbirajo ljudje.
- Kajenje je dovoljeno v tistih gostinskih obratih, kjer ne strežejo hrane. V gostilnah in restavracijah, kjer hrano strežejo, morata biti prostora za kadilce in nekadilce ločena.
- Kajenje ni dovoljeno na delovnih mestih, v tovarnah in drugih proizvodnih organizacijah, razen v posebnih, za kadilce določenih prostorih ⁷

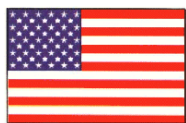
1.1.5.3 NAD IZVAJANJEM ZAKONA BDIJO TRI INŠPEKCIJSKE SLUŽBE, PODREJENE USTREZNIM MINISTRSTVOM

- Zdravstveni inšpektorat Ministrstva za zdravje Republike Slovenije;
- Tržna inšpekcija Ministrstva za gospodarstvo Republike Slovenije;
- Delovna inšpekcija Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije. ⁷

1.1.6 PROTİKADILSKI UKREPI IZVEN SLOVENIJE

Kot zanimivost ali morda za primerjavo s Slovenijo pa je tukaj še nekaj protikadilskih ukrepov izven naših meja.

ZDA

Mlajšim od 18 ni dovoljeno kupovati cigaret.

V službenih prostorih s 5 ali več delavci je kajenje prepovedano, razen če vsi podpišejo dovoljenje.

Kajenje je prepovedano v restavracijah, gostilnah, kazinojih, ne glede na to, koliko je tam delavcev in koliko dovoljenj podpišejo.

V nekaterih mestih so prepovedali kajenje 5-10 m od vhoda v stavbe, da bi omogočili nekadilcem 'nezakajeni' prehod.

Prav tako so v nekaterih mestih prepovedali kajenje na štadionih in v dvoranah, vendar pa so tam posebna mesta, kjer je kajenje dovoljeno. Ta mesta so ponavadi odmaknjena od sedežev. ⁸

KANADA

Prodajanje cigaret osebam mlajšim od 18 let je prepovedano.

Po zakonu mora bit na vsakem paketku cigaret opozorilo o škodljivosti.

Oglaševanje tobačnih produktov je prepovedano na televiziji, v časopisih, na radiu in v vseh ostalih medijih.

Kajenje je omejeno po mestnih zakonih, zato so kar velike razlike med mesti.

Mesto Vacouver je popolnoma prepovedalo kajenje v restavracijah in na vseh javnih mestih.

Nekatera mesta pa dovolijo kajenje v restavracijah, vendar pa morajo imeti vse restavracije tudi nekadilske prostore. ⁸

HRVAŠKA

Kajenje je prepovedano v vseh bolnišnicah in drugih zdravstvenih ustanovah, predvsem v dobro bolnikom. Kršitelji tega zakona morajo plačati kazen 400 KUN. ⁸

NEMČIJA

Nemčija je država, v kateri skoraj ni prepovedi glede kajenja.

Oglaševanje tobačnih izdelkov je dovoljeno.

Kajenje je dovoljeno povsod, razen v nekaterih javnih stavbah. Tam pa so posebni prostori za kadilce.

Prepovedano je le prodajanje cigaret osebam mlajšim od 16 let. ⁸

GRČIJA

V Grčiji lahko vsakdo kupi cigarete, glede tega ni omejitev.

Zelo malo je prepovedi na javnih mestih.

Oglaševanje tobačnih izdelkov pa je prepovedano na televiziji. ⁸

SLOVENIJA

Prodajanje cigaret mlajšim od 15 let je prepovedano.

Kajenje na javnih mestih ni dovoljeno, razen v prostorih, ki so namenjeni kadilcem.

Kajenje je prepovedano na vlakih, avtobusih in letalih.

Kajenje je prepovedano v vseh vladnih ustanovah.

Oglaševanje tobačnih izdelkov je prepovedano, razen na mestih kjer le-te prodajajo. ⁵

---

¹<http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/sporocilo-je-preprosto-tobak-ubija/> (2.3.2011)

²<http://www.gorenjske-lekarne.si/si/svetovanje/farmacevtov-nasvet/zdravila-in-mladostniki> (2.3.2011)

³<http://ljubljana.medskolazd.hr/si/prazna.php?subaction=showfull&id=1080851096&archive=&startčfrom=&ucat=2&> (25.2.2011)

⁴<http://www.zzv-go.si/fileadmin/pdfdoc2010/45č2.pdf> (1.3.2011)

⁵<http://library.thinkquest.org/17360/tb-s-pos.html> (1.3.2011)

⁶<http://www.media-forum.si/slo/projekti/extundo/zakonodaja/zakon-omejevanje-uporabe-tobacnih-izdelkov.pdf> (3.3.2011)

⁷<http://www.uradni-list.si/1/content?id=82581> (27.2.2011)

Slika¹ <http://www.narodnilijek.com/index.php?name=news&op=view&id=1243>
(22.2.2011)

Slika² <http://www.brezcigarete.si/aid=9/> (24.10.2010)

1.2 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Namen naše naloge je bil raziskati, ali so med kadilci oziroma nekadilci kakšne povezave v zvezi s tem, ali kadijo oziroma ne kadijo, ker kadijo oziroma ne kadijo tudi njihovi starši. Prav tako nas je zanimalo, kakšno gledanje imajo mladostniki na to, da kadijo oziroma ne kadijo njihovi potencialni partnerji (fant, punca), torej ali jih kajenje pri njih moti ali pa jim je vseeno ali celo všeč, če kadijo. Zanimalo nas je tudi, če so med kadilci in nekadilci kažejo razlike v učnem uspehu, iskali pa smo še vzroke, zakaj so kadilci začeli s kajenjem in hkrati med nekadilci, zakaj se le-ti niso odločili za kajenje. Na koncu nas je zanimalo tudi, če imajo mladostniki kadilci željo, da bi nehali kaditi ali pa v tej smeri niti ne razmišljajo. V povezavi z naštetim pa smo ves čas spremljali tudi, če se kažejo kakšne razlike med spoloma. Spraševali pa smo se tudi o dostopnosti tobaka med mladimi, glede na to, da je mladim do 15. leta starosti prodaja tobaka z zakonodajo prepovedana.

- Ali večinoma kadijo tisti mladostniki, katerih starši so kadilci?
- Ali bi kadilce oziroma nekadilce motilo ali bi jim bilo vseeno, če bi kadili njihovi partnerji?
- Ali imajo mladostniki kadilci slabši učni uspeh kot mladostniki nekadilci?
- Kakšni so vzroki, da mladostniki ne kadijo?
- Ali lahko mladostniki brez težav kupijo cigarete?
- Ali mladostniki kadilci želijo nehati kaditi?

1.3 HIPOTEZE

1. Med mladostniki so večinoma kadilci tisti, katerih starši kadijo.
2. Mladostnikom je všeč, če njihov partner kadi.
3. Mladostniki kadilci imajo slabši učni uspeh kot mladostniki nekadilci.
4. Mladostniki ne sežejo po cigaretah zaradi tega, ker niso zdrave.
5. Mladostniki lahko brez večjih težav kupijo cigarete.
6. Večina mladostnikov kadilcev si želi nehati kaditi, a ne morejo, ker so zasvojeni.

1.4 OPIS RAZISKOVALNIH METOD

1.4.1 METODA ANKETIRANJA

Z metodo anketiranja smo si pomagali pri empiričnem delu naše raziskave. Anketni vprašalnik smo razdelili med učence tretje triade devetletne osnovne šole in dijake različnih srednjih šol.

Podatke smo pridobili z vprašalnikom z zaprtim tipom anketnih vprašanj. Objektivnost vprašalnika smo zagotovili z natančnimi in nedvoumnimi navodili ter načinom izpolnjevanja. Anketiranje je potekalo anonimno.

V raziskavi je sodelovalo 400 mladostnikov.

1.4.2 METODA OBDELAVE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

Zbrane anketne vprašalnike smo pregledali in analizirali. Grupirali smo jih glede na spol in starost oziroma učence in dijake ter glede na kadilce in nekadilce. Podatke smo razvrstili v preglednice, s pomočjo katerih smo oblikovali grafe s pomembnimi podatki za našo raziskavo. Pri tem smo si pomagali z osebnim računalnikom in programoma Microsoft Office Word 2007 in Microsoft Office Excel 2007. Zbrane podatke smo interpretirali in podali splošne ugotovitve, s katerimi smo ovrgli oziroma potrdili postavljene hipoteze.

2 OSREDNJI DEL NALOGE

2.1 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

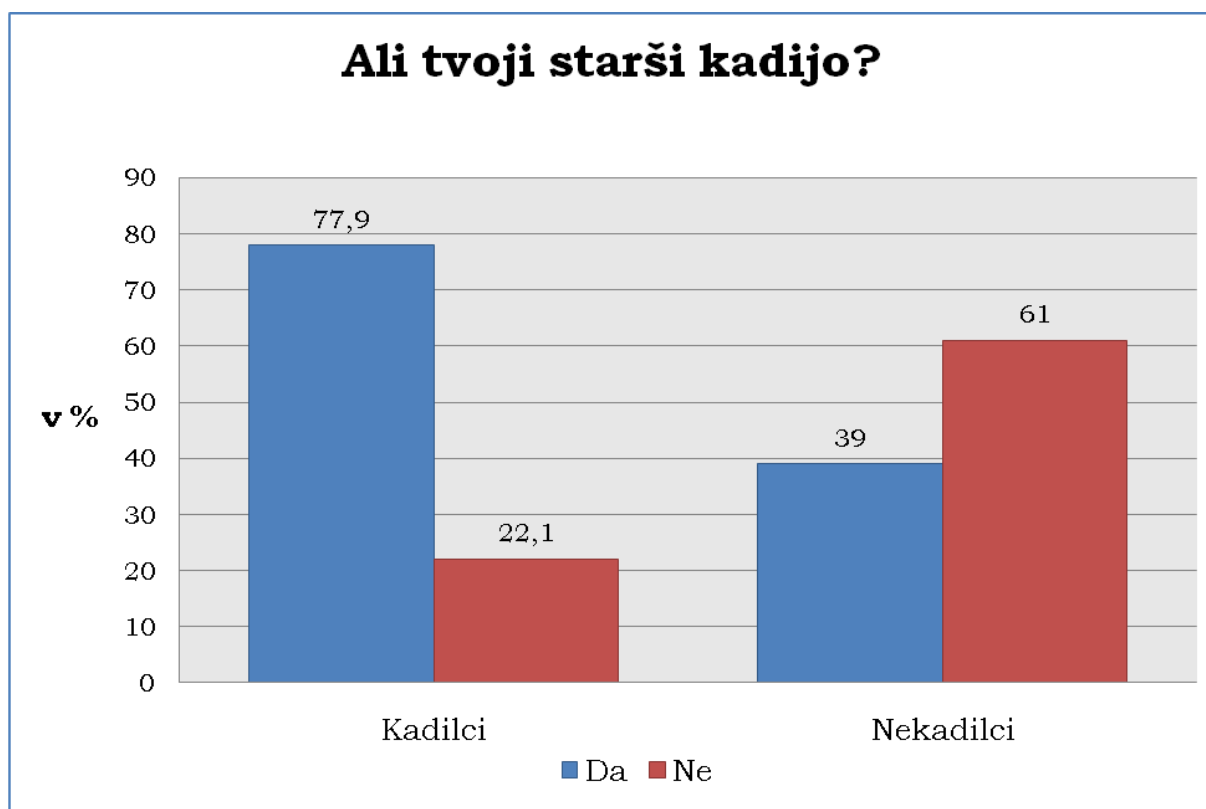
2.1.1 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

ŠTEVILO ANKETIRANCEV						
	UČENCI			DIJAKI		
	KADILCI	NEKADILCI	SKUPAJ	KADILCI	NEKADILCI	SKUPAJ
MOŠKI	21	79	100	43	57	100
ŽENSKE	18	82	100	31	69	100
SKUPAJ	39	161	200	74	126	200

	SKUPAJ		SKUPAJ		SKUPAJ
	KADILCI	V %	NEKADILCI	V %	
MOŠKI	64	32%	136	68%	200
ŽENSKE	49	25%	151	76%	200
SKUPAJ	113	28%	287	72%	400

V raziskavi je sodelovalo 400 mladostnikov, od tega 200 učencev in 200 dijakov. Med njimi je bilo 113 kadilcev (28 %), od tega 49 (25 %) žensk in 64 (32 %) moških, in 287 (72 %) nekadilcev.

1. Ali tvoji starši kadijo?

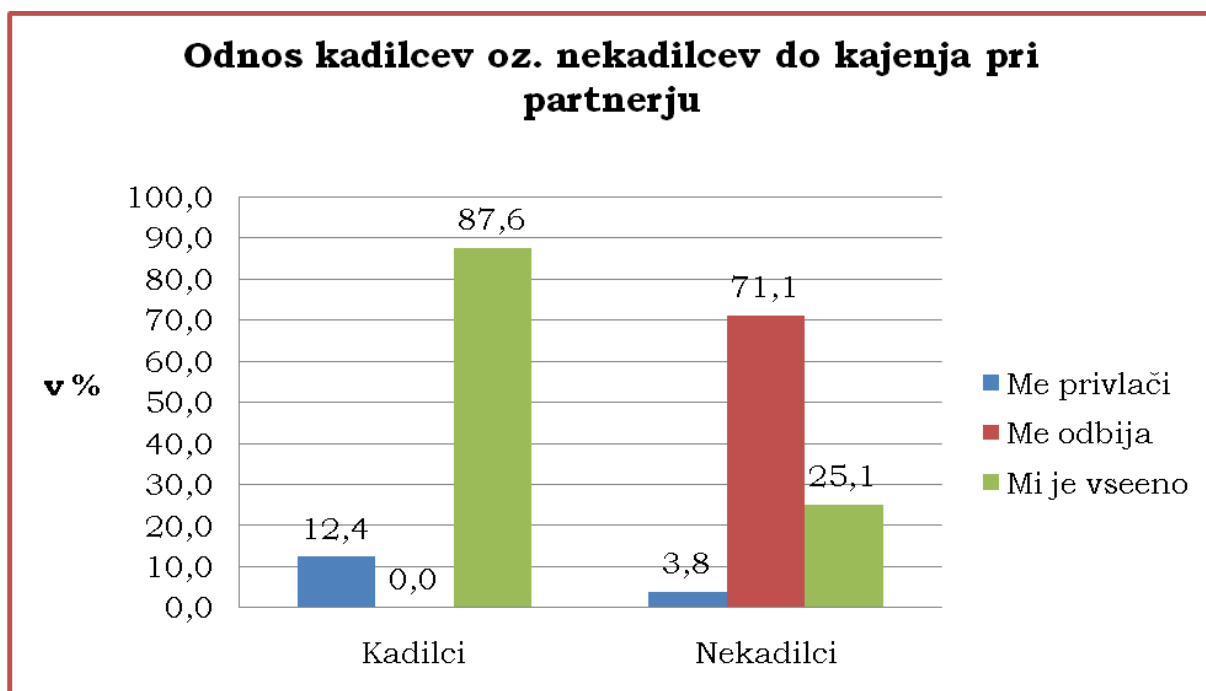
Graf 1: Povezava med kadilci oziroma nekadilci mladostniki in njihovimi starši

Z vprašanjem, ali tvoji starši kadijo, smo želeli izvedeti, če imajo starši kakšno vlogo oziroma vpliv na to, da njihovi otroci kadijo ali ne.

Iz grafa je razvidno, da je med mladostniki kadilci 78 % takšnih, katerih starši so tudi kadilci in le 22 % takšnih, katerih starši ne kadijo. Na drugi strani pa je med nekadilci 39 % takšnih, katerih starši kadijo in 61 % takšnih, katerih starši ne kadijo.

2. Te privlači ali moti, če tvoj partner kadi?

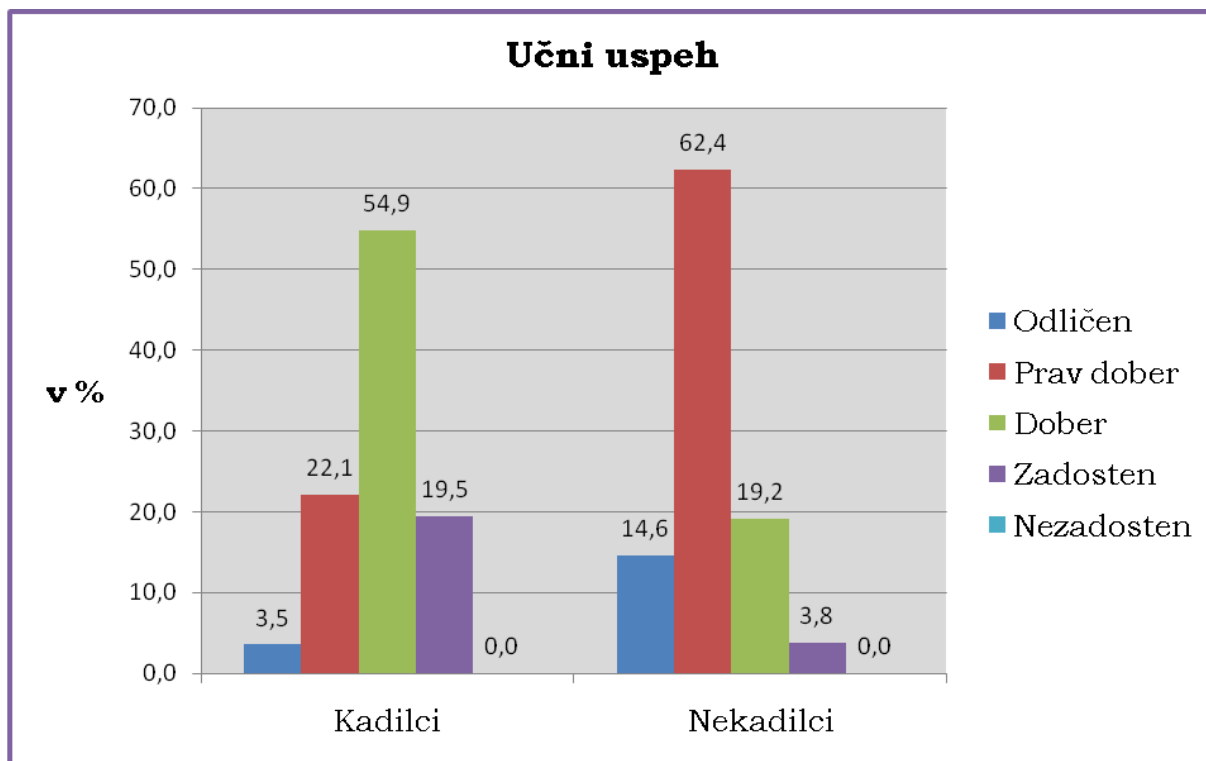
Graf 2: Pogled mladostnikov kadilcev oziroma nekadilcev na kajenje pri partnerjih

Z vprašanjem, ali te privlači ali moti, če tvoj partner kadi, smo želeli ugotoviti, kakšen pogled imajo mladostniki na kadilce.

Graf kaže, da je mladostnikom kadilcem večinoma (88 %) vseeno, če kadi tudi njihov partner, samo nekaj (12 %) jih je odgovorilo, da jih to privlači, nikogar od njih pa kajenje pri partnerju ne odbija.

Mladostniki nekadilci so v večini (71 %) odgovarjali, da jih kajenje pri partnerju odbija, nekaj (25 %) je bilo takšnih, ki jim je vseeno, če njihov partner kadi ali ne, nekaj malega (3,8 %) pa je bilo takšnih, ki jih kajenje pri partnerju celo privlači.

3. Ali imajo mladostniki kadilci slabši učni uspeh kot mladostniki nekadilci?

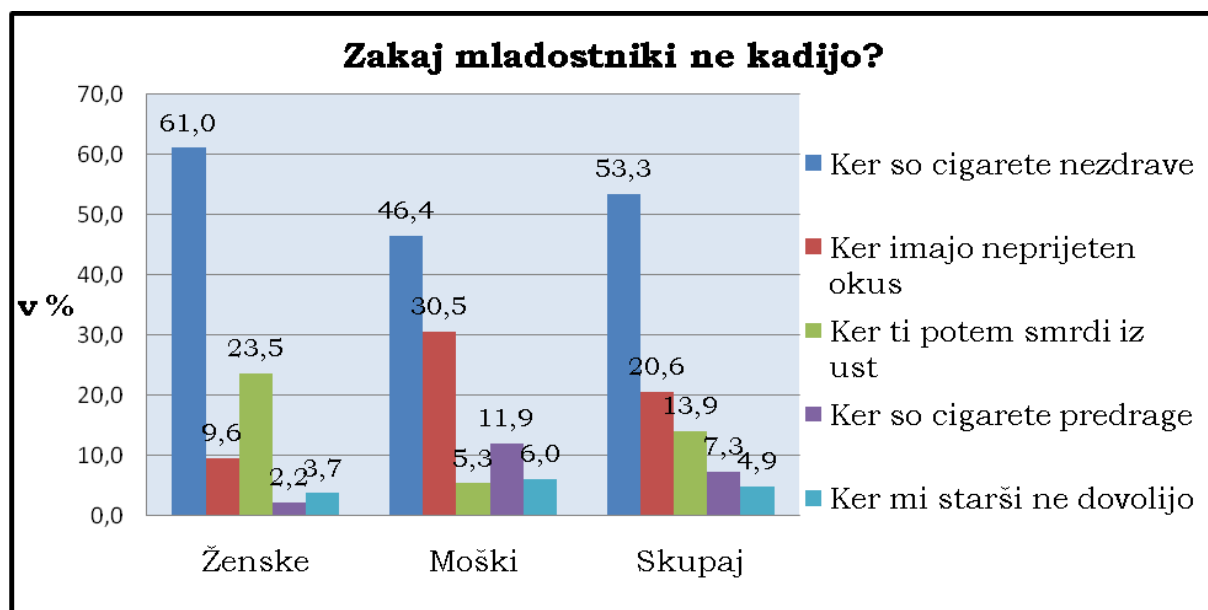
Graf 3: Učni uspeh mladostnikov kadilcev in mladostnikov nekadilcev

S tem vprašanjem smo ugotavljali, ali je med uspehom v šoli in kajenjem kakšna povezava.

Iz grafa je razvidno, da je med kadilci več kot polovica (55 %) takšnih, ki imajo dober učni uspeh, približno 20 % je takšnih, ki ima prav dober oziroma zadosten uspeh in le 4 % takšnih, ki imajo odličen uspeh.

Med nekadilci je največ (62 %) takšnih, ki imajo prav dober učni uspeh, 20 % anketirancev je z dobrim učnim uspehom, 15 % jih ima odličen učni uspeh in le 4 % mladostnikov nekadilcev ima zadosten učni uspeh.

4. Kakšni so vzroki, da mladostniki ne kadijo?

Graf 4: Vzroki mladostnikov, da ne kadijo

Z vprašanjem, zakaj mladostniki ne kadijo, nas je zanimalo, kateri so razlogi, ki mladostnike odvrčajo od kajenja.

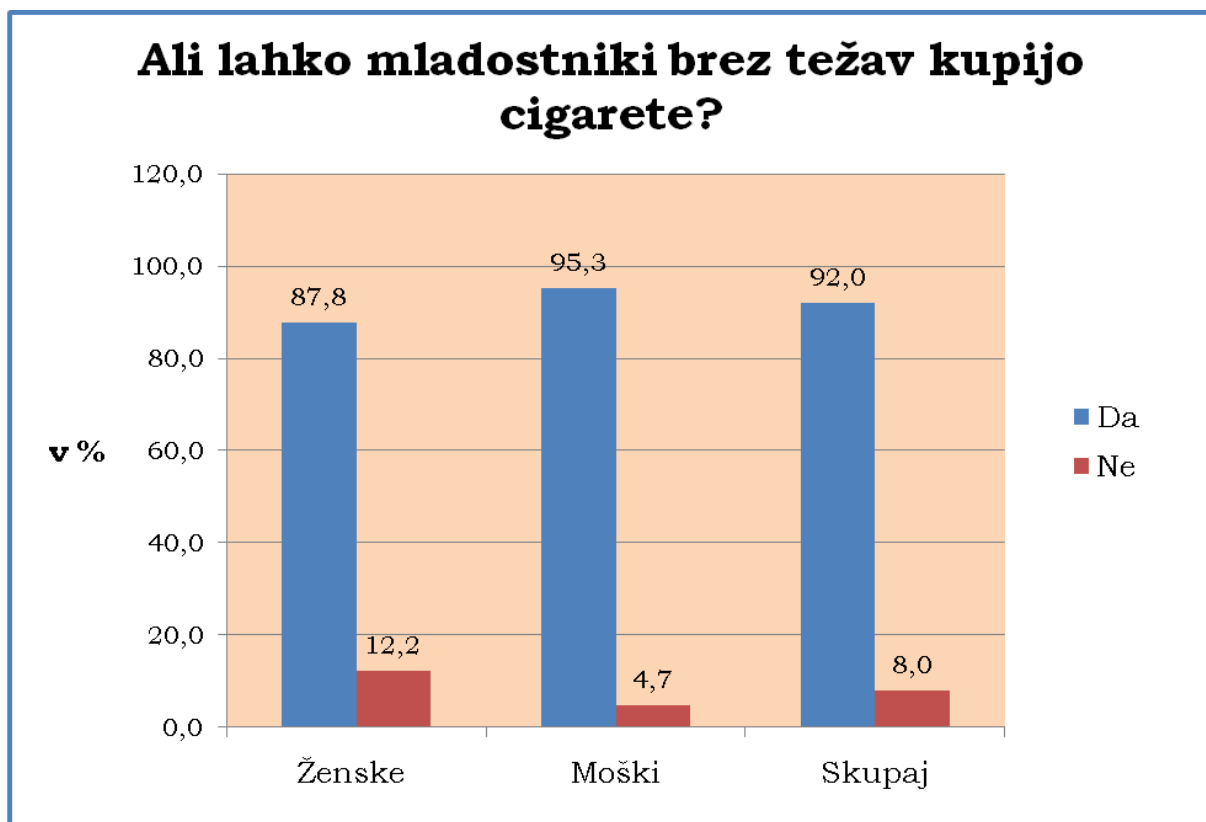
Mladostniki največkrat, kot razlog, da ne kadijo, navajajo stranske učinke kajenja (53 %), drugi najpogostejši razlog je neprijeten okus (21 %), sledijo pa razlogi: ker ti potem smrdi iz ust (14 %), ker so cigarete predrage (7 %), najmanj pa je tistih, ki ne bi kadili, ker jim starši ne dovolijo (5 %).

Tukaj je prišlo do manjših razlik glede na spol.

Najpogostejši razlog je pri ženskah (61 %) in pri moških (46 %), da so cigarete nezdrave.

Drugi najpogostejši razlog je pri ženskah, da ti potem smrdi iz ust (24 %) in nato sledi razlog, da imajo cigarete neprijeten okus (10 %). Pri moških pa je ravno obratno. Drugi najpogostejši razlog je, da imajo cigarete neprijeten okus (31 %), tretji najpogostejši razlog pa je, da ti potem smrdi iz ust (5 %).

5. Ali lahko mladostniki kupijo cigarete brez težav?

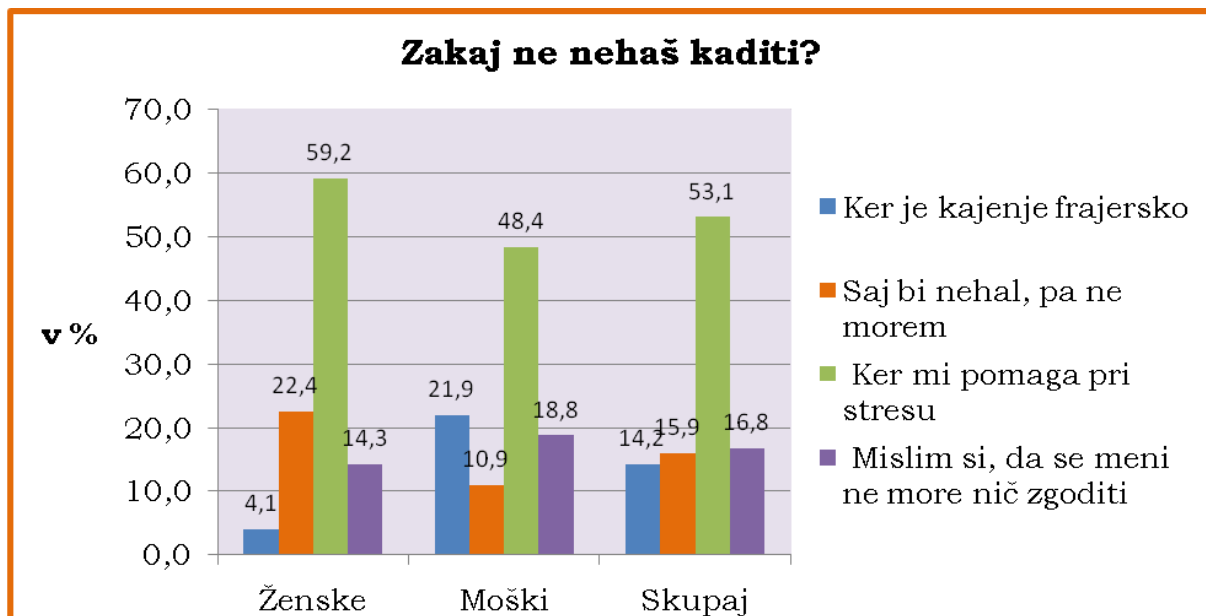

Graf 5: Dostopnost cigaret mladostnikom

S tem vprašanjem nas je zanimalo, ali imajo mladostniki pri nakupu cigaret kakšne probleme, glede na to, da je mladoletnim osebam prodajanje cigaret zakonsko prepovedano.

Raziskava je pokazala, da tako ženske (88 %) kot moški (96 %) v veliki večini nimajo problema z nakupom cigaret.

6. Zakaj mladostniki kadilci, kljub temu, da se zavedajo, da cigarete škodijo njihovemu zdravju, ne nehajo kaditi?

Graf 6: Razlogi mladostnikov, da ne nehajo kaditi

Z anketnim vprašalnikom smo najprej preverili, če se mladostniki zavedajo, da kajenje škodi njihovemu zdravju. Vsi anketiranci so na to vprašanje odgovorili pritrdilno. Sledilo je vprašanje, zakaj le-ti ne nehajo kaditi, kljub temu, da se zavedajo, da je kajenje škodljivo. S tem vprašanjem smo želeli izvedeti, če mladostniki kadilci poskušajo ali pa so kdaj poskušali prenehati kaditi in hkrati, če menijo, da so od cigaret že odvisni.

Graf kaže, da približno polovica (53 %) mladostnikov kadi, ker jim kajenje pomaga pri stresu, ostali pa so navajali druge razloge: 17 % anketirancev vztraja pri kajenju, ker meni, da se njim ne more nič zgoditi (v smislu škodljivih stranskih učinkov kajenja), nekateri bi radi nehali, pa ne morejo (16 %), ostali pa zato, ker menijo, da je kajenje »fajersko« (14 %).

Glede na spol, je tukaj prišlo do odstopanja. Ženske so na prvo mesto, kot razlog, navedle stres (60 %), drugi najpogostejši odgovor je bil, da bi sicer rade nehale kaditi, a ne morejo (22 %), na predzadnje mesto so postavile

razlog, da se njim ne more nič zgoditi (14 %), najmanj pa je bilo odgovorov, da je kajenje »frajersko« (4 %).

Pri moških pa je bilo malo drugače. Sicer so na prvo mesto prav tako postavili razlog, da jim kajenje pomaga pri stresu (48 %), kot drugi najpogostejši razlog pa je bil, da je kajenje »frajersko« (22 %). Sledila sta razloga, da se njim ne more nič zgoditi (17 %) in na zadnje, da bi radi nehali, a ne morejo (11 %).

3 DISKUSIJA

Na temo kajenja je sicer že zelo veliko raziskanega, a kljub temu je to tema, ki je še vedno aktualna, saj je kajenje še vedno na prvem mestu med vzroki umrljivosti in obolevnosti, ki bi se jih dalo preprečiti.

Kot mladostniki veliko poslušamo o škodljivosti kajenja. Največkrat je to v šoli, na spletnih straneh, v časopisih ali kakšnih drugih medijih. Kljub temu pa vidimo ali poznamo veliko sovrstnikov, ki kadijo. Opazili smo, da se pri mladostnikih kadilcih in mladostnikih nekadilcih kažejo neke določene značilnosti, ki bi jih bilo smotrno ali zanimivo raziskati.

Tako smo si v naši raziskovalni nalogi zastavili cilj, da ugotovimo, ali so med kadilci oziroma nekadilci kakšne povezave v zvezi s tem, ali kadijo oziroma ne kadijo, ker kadijo oziroma ne kadijo tudi njihovi starši. Prav tako nas je zanimalo, kakšno gledanje imajo mladostniki na to, da kadijo oziroma ne kadijo njihovi potencialni partnerji (fant, punca), torej, ali jih kajenje pri njih moti ali pa jim je vseeno ali celo všeč, če kadijo. Zanimalo nas je tudi, če se med kadilci in nekadilci kažejo razlike v učnem uspehu, iskali pa smo tudi vzroke, zakaj se nekadilci niso odločili za kajenje. V povezavi z naštetim pa smo ves čas spremljali tudi, če se kažejo kakšne razlike med spoloma. Spraševali pa smo se tudi o dostopnosti tobaka med mladimi, saj je mladim do 15. leta starosti prodaja tobaka z zakonodajo prepovedana.

Postavili smo šest hipotez. V prvi trdimo, da so med mladostniki večinoma kadilci tisti, katerih starši kadijo. To hipotezo smo potrdili, saj se je izkazalo, da je med mladostniki kadilci 78 % takšnih, katerih starši tudi kadijo, medtem ko je med nekadilci le 39 % takšnih, katerih starši kadijo. Rezultat nas ni presenetil, saj predvidevamo, da so starši tisti, ki predstavljajo vzor otrokom, in zelo težko je nekomu dopovedati, da je nekaj nevarno, škodljivo ali napačno, če sam delaš ravno to.

Druga hipoteza pravi, da je mladostnikom všeč, da njihovi partnerji kadijo. To hipotezo smo ovrgli, saj je raziskava pokazala, da je mladostnikom kadilcem večinoma (88 %) vseeno, če kadi tudi njihov partner, samo nekaj (12 %) pa jih je odgovorilo, da jih to privlači. Mladostniki nekadilci so v večini (71 %) odgovarjali, da jih kajenje pri partnerju odbija, nekaj (25 %) je

bilo takšnih, ki jim je vseeno, če njihov partner kadi ali ne, nekaj malega (3,8 %) pa je bilo takšnih, ki jih kajenje pri partnerju privlači. Rezultata nismo pričakovali, saj smo hipotezo postavili s predpostavko, da so mladostniki mnenja, da je kajenje »frajersko« in bi si zato želeli imeti partnerja, ki bi kadil in potemtakem nekaj veljal, še posebej v času mladostništva, ko še večina nima izdelane samopodobe in je mnenje vrstnikov zelo pomembno. Če je torej mladostnikom vseeno ali njihovi partnerji kadijo ali ne oziroma jih kajenje celo moti, lahko sklepamo, da kajenje med mladostniki vendarle ni več tako popularno, kar pa je zelo razveseljivo, saj je takšno mnenje sigurno ena ovira manj, ko govorimo o zmanjšanju števila kadilcev med mladimi.

V tretji hipotezi predpostavljamo, da imajo mladostniki kadilci slabši učni uspeh kot mladostniki nekadilci. To hipotezo smo postavili zgolj iz opazanja vrstnikov, kjer se je na prvi pogled zdelo, da je več kadilcev med tistimi s slabšim učnim uspehom, kot pa je kadilcev med tistimi z boljšim učnim uspehom. Naša trditev se je izkazala za pravilno, saj smo ugotovili, da imajo mladostniki kadilci (dober učni uspeh) v povprečju za eno stopnjo slabši učni uspeh kot mladostniki nekadilci (prav dober učni uspeh). Rezultati se nam zdijo zanimivi in težko si jih razlagamo. Menimo, da bi bilo to področje smotrno še bolj podrobno raziskati, saj ne vemo, ali bi lahko rezultate pripisali temu, da učenci, ko jim v šoli začne padati učni uspeh, pridejo v stresno situacijo in se takrat zatečejo k cigaretam, saj, kot je znano, le-te pri stresu pomagajo. Lahko pa je situacija tudi obratna. Mladostniki v določenem obdobju »padejo« v »slabo« družbo – v tej družbi tudi začnejo kaditi, posledica tega pa bi lahko bil tudi upad učnega uspeha. Torej, kaj se zgodi najprej: upad učnega uspeha in nato kajenje? Ali ravno obratno: najprej kajenje in nato upad učnega uspeha?

Četrta hipoteza pravi, da mladostniki ne sežejo po cigaretah zaradi tega, ker niso zdrave. Hipotezo smo potrdili, saj so mladostniki največkrat kot razlog, da ne kadijo, navedli stranske učinke kajenja (53 %). To nas je zelo razveselilo, saj tak rezultat pove, da se mladina vedno bolj zaveda, da je kajenje res škodljiva razvada. Zelo zanimiva je tudi ugotovitev, da je med anketiranimi samo 7 % takšnih, ki ne kadijo, ker so cigarete predrage. Na podlagi rezultata lahko vidimo tudi smernice za v bodoče. Očitno mlade dosti bolj kot cena cigaret gane zavedanje, da imajo cigarete negativen vpliv na

zdravje, in tako vemo, na katero struno moramo igrati, ko poskušamo mlade odvrniti od kajenja. Hkrati pa je to pokazatelj, da je očitno že zdaj relativno veliko narejenega na tem področju in je torej tako potrebno delovati še naprej.

V peti hipotezi trdimo, da lahko mladostniki brez večjih težav kupijo cigarete. Tudi to hipotezo smo potrdili, saj se je izkazalo, da tako ženske (88 %) kot moški (96 %) v veliki večini nimajo problema z nakupom cigaret. Takšen rezultat je prava protiutež borbi proti kajenju. Glede na rezultat se sprašujemo, koliko je zakon, ki prepoveduje prodajo cigaret mladoletnim osebam, sploh smiseln. Zakaj ga imeti, če takšen ukrep v praksi ne deluje. Menimo, da bi moral biti nadzor nad prodajo dosti bolj kontroliran in v primeru kršitve tudi visoko kaznovan. Če ne, je bolje, da ga ni. V vsakem primeru pa smo mnenja, da je bolje, da se mladi sami odločijo, da ne bodo kadili in ne, da se jim to prepove. Še toliko bolj pa smo takšnega mnenja zato, ker je mladostništvo tudi čas upornišтва in upornik po navadi preizkuša ravno tiste stvari, ki so prepovedane.

Zadnja hipoteza pravi, da si večina mladostnikov kadilcev želi nehati kaditi, a ne morejo, ker so zasvojeni. To hipotezo smo ovrgli, saj se je izkazalo, da je tako odgovorilo le 16 % anketirancev. Ostali o prenehanju očitno niso razmišljali, saj jim kajenje pomaga pri stresu, ali pa menijo, da jim cigarete ne bodo škodile. Rezultat nas je po eni strani presenetil, saj smo menili, da je večina mladostnikov že razmišljala o prenehanju in na podlagi tega tudi poskušali nehati kaditi, po drugi strani pa lahko rezultat pripišemo tudi temu, da so mladostniki še dokaj nezreli in ne razmišljajo o prihodnosti, ampak jim je pomembna samo sedanost.

4 ZAKLJUČEK

Kajenje ubije v povprečnem večjem mestu več ljudi kot prometne nesreče, samomori, AIDS in nalezljive bolezni skupaj. ⁸

Zdravje ljudi je največja vrednota neke družbe. Poseben poudarek je potrebno nameniti mladi generaciji, ki je tudi naša prihodnost. Tobak je dostopen vsem, ne glede na starost. Proizvajalci cigaret so poskušali, poskušajo in najbrž tudi bodo poskušali na različne načine zvabiti ljudi v svet kajenja. Še posebej lahka in dobičkonosna pa je, s svojo radovednostjo, uporništvom in nerazvito samopodobo, mlada generacija. Prej ko začnejo kaditi, prej bodo postali odvisni, več bodo pokadili, več bo dobička. Menimo, da bi bilo v skladu s tobačnim zakonom potrebno dosledneje upoštevati prepoved prodaje cigaret mladim do 15 let in prepoved kajenja na javnih mestih.

Le 20 % kadilcev opusti kajenje ob prvem poskusu, večina pa šele po večih poskusih, nekateri celo po sedmih ali osmih, zato ob neuspehu ne gre obupati. Prenehati kaditi je težko, ni pa nemogoče. Mnogim je že uspelo. ⁹

A naš cilj ni toliko opustiti kajenje, kot doseči, da mladi s kajenjem sploh ne bi začeli.

Če želimo, da mladi ne sežejo po cigaretah se je potrebno najprej vprašati, zakaj mladi sploh začnejo kaditi.

Odgovor na to vprašanje je zelo težak, saj ga moramo iskati v trikotniku mladostnik – okolje – tobak/tobačna industrija. Ni namreč vseeno, ali si po naravi raziskovalec ali boječnež, ali te privlačijo tveganja ali ne, ali se želiš uveljavljati za vsako ceno ali ne, ali imaš o sebi dobro ali slabo mnenje. Ni vseeno, ali se rodiš v družini, kjer je tobak sestavina vsakdanjega življenja (od malega vsrkavaš dim, gledaš škatlice, vžigalice, pepelnike, odrasle, ki kadijo), ali v družini, kjer vsega tega ni. Ni vseeno, v kakšni državi živiš (ali je dovoljeno ali prepovedano reklamiranje cigaret, ali te na vsakem koraku spremljajo tobačni logotipi, "junaki/junakinje" s cigaretami v ustih, zakajeni javni prostori, vrtci in šole s kadilnicami, avtomati za prodajo cigaret, strpno okolje ali ne, ali so cene cigaret visoke ali nizke). Ni vseeno, kakšno podobo o

tobaku si si preko vseh informacijsko-medijskih tokov izoblikoval; kako te nagovarja tobačna industrija (promocija, ki jo opravljajo vrstniki, ki te založijo z brezplačnimi vzorci, igrkami, majicami, kapami ...).

Če mlade vprašamo, zakaj so prižgali prvo cigareto, najbrž ne bodo iskali tako poglobljenih odgovorov in večina odgovarja, da je pokadila prvo cigareto iz radovednosti, nekaj zaradi družbe, ostali pa niti ne vedo zakaj. ¹⁰

Kljub vsem naštetim dejavnikom pa menimo, da se v tej smeri da še marsikaj narediti. Potrebno je samo vztrajati in zasledovati cilj, da je preprečevati mnogo boljše kot zdraviti. Ravno zaradi slednjega je čas mladostništva primeren, da družba še razširi in poglobi izobraževalne programe, ki bodo spodbujali nekajenje. V raziskovalni nalogi smo ugotovili, da je med nekadilci ravno zavedanje, da kajenje škoduje zdravju, razlog, da ne kadijo. Izhajajmo iz te ugotovitve in razširimo to zavedanje.

Naj pa omenimo še podatke Inštituta za varovanje zdravja (IVZ) RS, ki kažejo, da je zaradi bolezni, ki jih povzroča cigaretni dim, življenje kadilca od življenja nekadilca v povprečju krajše za kar 16 let. Najbolj so na udaru moški v starosti med 35 in 69 let, največ Slovencev pa kadi v starostni skupini med 18 in 49 let, več kot 30 odstotkov.

Razveseljivo pa je dejstvo, da se število kadilcev pri nas zmanjšuje in da smo na evropski statistiki uvrščeni med države z najnižjo stopnjo kadilcev. ¹¹

---

⁸http://www.zdravodrustvo.si/index.php?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=1 (5.3.2011)

⁹http://www.zzv-nm.si/media/Opustimo_kajenje_05-09-19.pdf (6.3.2011)

¹⁰[http://www.revija-vita.com/index.php?stevilkavita=43&naslovclanek=\(Ne\)kajenje_med_mladimi_je_velik_problem](http://www.revija-vita.com/index.php?stevilkavita=43&naslovclanek=(Ne)kajenje_med_mladimi_je_velik_problem) (1.3.2011)

¹¹<http://www.zurnal24.si/slovenija/dan-brez-cigarete-kajenje-zdravje-smrt-200453/clanek> (3.3.2011)

5 LITERATURA IN VIRI

5.1 SPLETNI NASLOVI

¹<http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/sporocilo-je-preprosto-tobak-ubija/> (2.3.2011)

²<http://www.gorenjske-lekarne.si/si/svetovanje/farmacevtov-nasvet/zdravila-in-mladostniki> (2.3.2011)

³<http://ljubljana.medskolazd.hr/si/prazna.php?subaction=showfull&id=1080851096&archive=&startčfrom=&ucat=2&> (25.2.2011)

⁴<http://www.zzv-go.si/fileadmin/pdfdoc2010/45č2.pdf> (1.3.2011)

⁵<http://library.thinkquest.org/17360/tb-s-pos.html> (1.3.2011)

⁶<http://www.media-forum.si/slo/projekti/extundo/zakonodaja/zakon-omejevanje-uporabe-tobacnih-izdelkov.pdf> (3.3.2011)

⁷<http://www.uradni-list.si/1/content?id=82581> (27.2.2011)

⁸http://www.zdravodrustvo.si/index.php?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=1 (5.3.2011)

⁹http://www.zzv-nm.si/media/Opustimo_kajenje_05-09-19.pdf (6.3.2011)

¹⁰[http://www.revija-vita.com/index.php?stevilkavita=43&naslovclanek=\(Ne\)kajenje_med_mladimi_je_velik_problem](http://www.revija-vita.com/index.php?stevilkavita=43&naslovclanek=(Ne)kajenje_med_mladimi_je_velik_problem) (1.3.2011)

¹¹<http://www.zurnal24.si/slovenija/dan-brez-cigarete-kajenje-zdravje-smrt-200453/clanek> (3.3.2011)

Slika¹ <http://www.narodnilijek.com/index.php?name=news&op=view&id=1243> (22.2.2011)

Slika² <http://www.brezcigarete.si/aid=9/> (24.10.2010)

6 PRILOGA

ANKETNI VPRAŠALNIK

VPRAŠALNIK ZA UČENCE IN DIJAKE – Mladostniki in kajenje

1. SPOL

- a) M   b) Ž

2. STAROST:

_____let

3. ALI KADIŠ?

- a) DA   b) NE

4. (odgovarja tisti, ki je na 3. vprašanje odgovoril z NE)

ZAKAJ SE NISI ODLOČIL ZA KAJENJE?

- a) KER IMAJO CIGARETE NEPRIJETEN OKUS
b) KER TI SMRDI IZ UST
c) ZARADI POSLEDIC, TOREJ, KER CIGARETE NISO ZDRAVE
d) KER SO CIGARETE PREDRAGE
e) KER MI STARŠI NISO DOVOLILI
f) DRUGO _____

5. (odgovarjajo kadilci)

ZAKAJ SI ZAČEL/A KADITI?

- a) IZ RADOVEDNOSTI
b) KER JE TO FRAJERSKO
c) KER KADIJO TUDI MOJI PRIJATELJI
d) KER KADIJO TUDI MOJI STARŠI
e) DRUGO _____

6. ALI SO KADILCI TVOJI STARŠI?

- a) DA   b) NE

7. KAKŠEN JE TVOJ UČNI USPEH V POVPREČJU

- a) ODLIČEN
b) PRAV DOBER
c) DOBER
d) ZADOSTEN
e) NEZADOSTEN

8. TE KAJENJE PRI PUNCI/FANTU:

- a) ODBIJA   b) PRIVLAČI   c) VSEENO MI JE

9. ALI POZNAŠ POSLEDICE KAJENJA?

a) DA Naštej jih nekaj: _____

b) NE

10. ČE SI KDAJ KUPOVAL/A CIGARETE - KAKŠNE SO TVOJE IZKUŠNJE Z NAKUPOM LE-TEH V TRGOVINAH? SI MORAL/A DOKAZATI, DA SI POLNOLET-EN/NA?

a) DA, PRODAJALCI MI NISO HOTELI PRODATI CIGARET BREZ DOKAZILA O POLNOLETNOSTI

b) NE, Z NAKUPOM NISEM IMEL/A PROBLEMOV

11. ALI BI RAD NEHAL/A KADITI? (odgovarjajo samo kadilci)

a) DA   b) NE

(odgovarja tisti, ki je obkrožil/a DA)

ZAKAJ NE NEHAŠ?

a) KER JE KAJENJE FRAJERSKO

b) SAJ BI NEHAL, PA NE MOREM

c) KER MI POMAGA PRI STRESU

d) MISLIM SI: EH, SAJ SE MENI TO(POSLEDICE) NE BO ZGODILO

e) DRUGO _____

Hvala za sodelovanje!
Radovan Prijić, Vid Vengust in Tadej Žurič

IZJAVA

Mentor (-ica), Maruša Zorko, v skladu z 2. in 17. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom Mladostniki in kajenje, katere avtorji(-ice) so Radovan Prijić, Vid Vengust, Tadej Žurič:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo (-ičino) dovoljenje, ki je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na spletnih portalih z navedbo, da je nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Podpis mentorja(-ice)

Podpis odgovorne osebe

Celje, 14. 3. 2011

žig šole

Osnovna šola Hudinja